

Azərbaycansız Avrasiyanın nəqliyyat xəritəsi tamamlanmir

Zəngəzur strateji əhəmiyyətə malik bir bölgədir. Buna görə də Zəngəzur dəhlizinin açılması regional əməkdaşlıq və beynəlxalq əlaqələrin gücləndirilməsinə böyük təsir göstərəcək, həmçinin ölkəmizin Cənubi Qafqazda və Avrasiya regionunda rolunu daha da gücləndirəcək.

Bu yol Azərbaycan və Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında birbaşa əlaqə qurmağa imkan verir. Eyni zamanda ölkənin digər regionları ilə Naxçıvanın iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrini inkişaf etdirəcək, regional tərəfdaşlarla əlaqələri möhkəmləndirəcək. O cümlədən Türkiyə və İran kimi ölkələrlə daha sıx əlaqələr qurmağa imkan verəcək.

(davamı 7-ci səhifədə)

Azərbaycansız Avrasiyanın nəqliyyat xəritəsi tamamlanır

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Həmçinin Zəngəzur dəhlizli Avrasiya iqtisadiyyatının tərkib hissəsi olaraq, Çinin "Bir Kəmər, Bir Yol" təşəbbüsünə qatılmağa da şərait yaradacaq. Bu, Azərbaycanın beynəlxalq ticaret yollarında mühüm yer tutmasına və ölkənin tranzit potensialının artmasına səbəb olacaq. Zəngəzur dəhlizinin açılması infrastruktur layihələrinin, xüsusən də nəqliyyat şəbəkələrinin və logistik mərkəzlərinin, iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində inkişaf etməri əsaslıdır. Digər tərəfdən Azərbaycanın enerji ixracı da genişlənəcək, Avropana və Asiya arasında daha effektiv enerji əlaqələrinin qurulmasına imkan yaranacaq.

Ermenistanın coğrafi mövqeyi və əlaqələrinin məhdudluğunu nəzərə alırsak, bu dəhlizin açılması əsasen onlar üçün vacibdir. Çünkü bu, rəsmi İrəvanın ticarət və nəqliyyat əlaqələrinin inkişafına, xüsusilə də iqtisadiyyatın canlanmasına böyük təsir göstərə bilər. Həmçinin ölkənin iqtisadiyyatını inkişaf etdirmək, yeni bazarlara çıxış əldə etmək və regional əməkdaşlıq perspektivlərini genişləndirmək baxımından da önemlidir. Dəhlizin açılması Ermenistana İran və Türkiyə ilə olan əlaqələni yaxşılaşdırmağa, eyni zamanda Avrasiyanın digər ölkələrinə serfli nəqliyyat və ticaret yolları açıa bilər. Lakin rəsmi İrəvan dəhliz haqqında müsbət çıxışlar etse də, eməli addımlar atmir, müxtəlif bəhənelərlə prosesi uzadır.

Azərbaycan coğrafi mövqeyi, eyni zamanda həyata keçirilən inkişaf strategiyaları və layihələr sayesində regionda liderdir. Zəngə-

zur dəhlizi mehz Azərbaycanın layihəsidir. Həmçinin bu layihənin beynəlxalq hüququn prinsiplərinə uyğun olaraq həyata keçirilməsinə, onun hüquqi etibarlılığına zəmanət verir. Ermenistanın 10 noyabr kapitulyasiya aktı ile üzərinə götürdüyü öhdəliklərlə, beynəlxalq hüququn teminatına əsaslanaraq, Zəngəzur dəhlizinin açılmasının zəruriyini vurğulayıb. Bu ölkənin həmin öhdəliklərə əməl etməməsi beynəlxalq hüququn pozulmasıdır. Ermenistanın vaxt uzatmaq üçün istifadə etdiyi metodlardan biri də "sülh kəsişməsi" layihəsidir. Layihə reallıqdan uzaq bir yanaşma ilə, Azərbaycanın və digər region dövlətlərinin maraqlarına zidd, rəsmi İrəvanın mövqeyini möhkəmlətməye xidmət edir. Ermənista-

nın bununla vaxt qazanmaq cəhdələri gərginliyi uzadır. Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı artıq beynəlxalq hüquqi öhdəliklər mövcuddur və Ermenistanın onlardan yayınması yalnız beynəlxalq etibarını azaldır, həmçinin regional sülhün təmin olunması yolunda iştirakçıya mane olur. Ermenistanın təxiresalma cəhdələri özünün siyasi və iqtisadi vəziyyətini daha da ağırlaşdırır, çünki bu gecikmələr, beynəlxalq hüquqla ziddiyət teşkil edən bir hərəket olaraq qiymətləndirilir. Ermenistanın "sülh kəsişməsi" layihəsinin gerçəkləşməsi üçün ölkəmizin iradəsi və razılığı vacibdir. Azərbaycanın iştirakı olmadan bu cür layihələrin həyata keçirilməsi real görünmür, çünki hər hansı bir layihə regionda sülh və sabitlik

ürün Azərbaycanın maraqları ilə uyğun olmalıdır.

Ermənistandan "dünyanın kəsişmə nöqtəsi" adlı beynəlxalq PR kampaniyasının qarşısında bir sıra ciddi manələr də mövcuddur. Hansı ki, bu da baş nazir Nikol Paşinyanın səylərinin uğursuzluğuna səbəb olur. Ermenistanın dağlıq ərazisi infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsini daha da çətinləşdirir. Layihə körpüller, tunellər və digər mühəndislik işlərinin həyata keçirilməsini tələb edir. Bu isə həm maliyyə, həm də texniki baxımdan böyük çətinliklər yaradır. Layihənin uğurla həyata keçirilməsi üçün tələb olunan 500 milyon dollar həcmində sərmayə Ermenistanın cari iqtisadi vəziyyəti ilə müqayisədə çox yüksək bir məbləğdir. Bu cür sərmayə qoyuluğu bölgənin geosiyasi və iqtisadi çətinliklərini nəzərə alaraq həyata keçirilməlidir. Ermenistanın bu qədər böyük miqyasda bir layihəni öz resursları ilə maliyyələşdirməsi, xüsusən də infrastrukturunun zəifliyi və ölkənin məhdud iqtisadi potensialı nəzərə alındığında çox çətin görünlür. Bundan əlavə, dağ yollarının çəkilməsi, yüksək dağlar və sərt hava şəraiti kimi faktorlar da yük daşımaları və ticarət mübadiləsi

ürün əlavə manələr yaradır. Hətta mülayim hava şəraitində bele, bu yolların istifadə edilməsi ağır tonnajlı nəqliyyat vasitələri üçün əlverişsizdir. Yeni Ermenistanın bu layihəni həyata keçirmək istəyərək qarşılaşacağı texniki və maliyyə manələri Paşinyanın təqdim etdiyi "sülh kəsişməsi" təklifini daha da çətinləşdirir.

Ermenistanın "kəsişmə nöqtəsi" təşəbbüsü regionda onun mövqeyini gücləndirmək və bezi xarici investorlardan vəsait əldə etmək məqsədilə həyata keçirilmiş bir PR addımıdır. Belə bir layihənin reallaşması üçün ciddi beynəlxalq dəstək və investorlar lazımdır. Həmçinin Ermenistanda baş verən qar və çətin hava şəraiti nəqliyyat şəbəkəsinin səmərəliliyini zəiflədir. İrana gedən yolu bağlanması bu ərazidə nəqliyyatın çətin vəziyyətə düşməsini, eyni zamanda Ermenistanın fiziki infrastrukturunun məhdudluğunu ortaya qoyur. Paşinyanın Davos və Vəsiqətənə sefərləri zamanı İranlı sürüyüb və layihəne yalnız nəzəri səviyyədə cəlbədicidir. İnvestisiya tapmaq və bu layihənin həyata keçirilməsi üçün lazım olan maliyyə resursları Ermenistanı cari iqtisadi vəziyyəti ilə bağlı ciddi problemlərlə qarşı-qarşıya qo-

yur. Paşinyanın "kəsişmə nöqtəsi"nin Avropa-Asiya tranzitindəki mövcud problemləri həll edəcəyini söyləməsi reallıqla bir qədər ziddiyet təşkil edir, çünki Ermenistanın tranzit infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi və inkişaf etdirilməsi üçün daha dərin və uzunmüddətli islahatlar tələb olunur. Bundan əlavə, Paşinyan bu layihəni tanıtib investisiya cəlb etməyə çalışsa da, Ermenistanın mövcud infrastruktur və nəqliyyat şəbəkəsi Azərbaycanın həyata keçirdiyi mühəndislik layihələri və beynəlxalq dəhlizlər ilə müqayisədə arxa planda qalır. Azərbaycan artıq Şərqi-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri vasitəsilə beynəlxalq tranzitə ev sahibliyi edərək ölkənin bu sahədəki üstünlüklerini real şəkildə ortaya qoyur.

Bələdliklə, Zəngəzur dəhlizi Azərbaycanın iradəsi ilə gerçəkləşəcək və Ermenistanın bu prosesi gecikdirməsi yalnız onun vəziyyətini ağırlaşdıracaq. Azərbaycanın güclü diplomatik və iqtisadi mövqeyi bu layihənin həm ölkənin, həm də regionun gələcəyi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərir.

Nurcan SÜLEYMANOVA,
"Respublika".